

**Публічна бібліотека Збараської міської ради
Відділ інформації, реклами, удосконалення методики
та практики бібліотечної роботи**

Спілка української молоді. Історія та сучасність

Інформаційний дайджест

Збараж – 2025

Упорядник: В. Радовська, зав. відділом інформації, реклами, удосконалення методики та практики бібліотечної роботи

Комп'ютерний набір: В. Радовська

Відповідальна за випуск:

О. Бойко, директор
КУ «Публічна бібліотека Збарзької міської ради»

Спілка української молоді. Історія та сучасність [Текст]: інформаційний дайджест / Публічна бібліотека ЗМР, від. ін-форм., реклами, удоскон., методики та практики бібл. роботи; упоряд. В. Радовська. – Збараж: [б.в.], 2025. – 15 с.

Нижче наведено узагальнений огляд історичного шляху та сучасного стану організацій, що об'єднують українську молодь під назвою «Спілка української молоді». Слід зауважити, що в різний період історії України існували й існують декілька молодіжних об'єднань, які за своїми цілями та діяльністю наближалися до ідеї об'єднання української молоді. Представлений матеріал є загальним і може не враховувати всіх нюансів діяльності конкретного об'єднання.

Видання адресовано вчителям та викладачам історії України, а також учням та студентам для кращого засвоєння навчальної програми, написання рефератів, контрольних, курсових, дипломних робіт.

- © Відділ інформації, реклами, удосконалення методики та практики бібліотечної роботи, 2025
- © Збарзька централізована бібліотечна система, 2025

Нижче наведено узагальнений огляд історичного шляху та сучасного стану організацій, що об'єднують українську молодь під назвою «Спілка української молоді». Слід зауважити, що в різний період історії України існували й існують декілька молодіжних об'єднань, які за своїми цілями та діяльністю наближалися до ідеї об'єднання української молоді. Представлений матеріал є загальним і може не враховувати всіх нюансів діяльності конкретного об'єднання.

В кінці ХІХ-на початку ХХ століття українська інтелігенція та активна молодь почали організовуватися для відродження національної культури, мови та освіти. Цей період став поштовхом для створення численних культурних та освітніх товариств, які згодом трансформувалися в ширші організації, що прагнули до політичного та суспільного самовираження.

У період революційних подій 1917-1920-х років, коли Україна здобувала незалежність або боролася за самостійність, з'являлися організації, які об'єднували молодь задля реалізації ідей національного відродження та державотворення.

Спілка Української Молоді була створена у 1925 році Миколою Павлушковим в Києві. До її лав належали Юрій Бобир, Г. Слободяник, П. Нечипайло, Борис та Василь Матушевські, Володимир Юркевич, Данило Кикоть, Олена Буртан та ін. Її діяльність була спрямована на виховання молоді в національному дусі, збереження української культури та традицій.

Спілка Української Молоді того часу виступали як платформи для:

- популяризації української мови та культури;
- виховання національної свідомості;
- участі у політичних процесах, що визначали майбутнє держави.

СУМ поділялася на невеликі групи з 5 осіб. Сумівські структури швидко поширилися серед студентської та шкільної молоді, у військових частинах та училищах по всій підрадянській Україні.

Після встановлення радянської влади багато незалежних молодіжних організацій зазнали репресій або були інтегровані до системи комсомолу, який мав на меті формувати лояльну до радянської ідеології молодь. У цей період ідеї національного відродження відходили на другий план, а діяльність українських організацій підпорядковувалася державним установам.

В 1929 році СУМ була викрита спецслужбами радянського режиму, її чільні члени були заарештовані і засуджені у 1930 році на Харківському процесі СВУ-СУМ. Більшість засуджених не повернулися з концтаборів. Так, наприклад, Миколу Павлушкова в числі 300 інших в'язнів розстріляно за наказом начальника соловецького концтабору. У 1930-х роках під тиском радянської влади діяльність організації була припинена.

Попри офіційне обмеження, у деяких регіонах та серед окремих груп зберігалися підпільні або дисидентські рухи, що намагалися відродити традиції самостійного культурного та громадського розвитку української молоді.

Після Другої світової війни у Німеччині, Австрії, Франції, та Італії опинилися тисячі українців-біженців, які відмовились за радянського режиму повертатись на Батьківщину. За статистичними даними в січні 1946 у частині Німеччини, яка була окупована Союзними військами, перебувало 102 000 українців. Серед них 44,1 % – молодь у віці від 10 до 29 років.

За ініціативою групи старших активістів, що в більшості походили зі східної України, 6 липня 1946 року в Мюнхені відбулася зустріч організаторів СУМ, які хотіли відновити Сумівські ідеали, в діаспорі. В результаті активної роботи до кінця липня було вже створено 7 відділів організації, які нараховували близько 200 активних членів. З метою створення статуту організації, а також вироблення усіх організаційних законів та формування центральних органів було створено Центральне Бюро організації. В 1947 році відбувся Перший Конгрес Співки української молоді, який затвердив

Оселя СУМ "Тарасівка" у Великій Британії

Статут та Програму СУМ, проект прапора і емблеми, затвердив керівні принципи для подальшого розвитку організації. З цього часу почали швидко формуватися місцеві осередки і культурницькі групи. Робота СУМ скоро дістала визнання в українських і неукраїнських громадах, з плином часу роль СУМ ставала все важливішою в суспільстві.

Частини СУМ поширилися на багатьох континентах світу: в Європі, Південній та Північній Америці, Австралії, а згодом повернулися і до свого місця заснування в Україні. Сьогодні СУМ— це багатотисячне членство, яке діє не лише в Україні, але й в українській діаспорі Австралії, Аргентини, Бельгії, Великої Британії, Канади, Франції, Німеччини і США. 75 років від часу заснування та 50 років після відновлення СУМ в діаспорі, організація працює для того, щоб молоді українці з різних країн могли спілкуватися між собою, допомагати одне одному в духовній, розумовій, соціальній, культурній, освітній і фізичній сферах, а також вирости в душі патріотичного гасла Павлушкова та його однодумців— «Бог і Україна».

Організація молоді на еміграції, створена 1946 року в Німеччині з ініціативи діячів Закордонних Частин ОУН, з метою охоплення молоді, не організованої в ін. молодіжних організаціях. Ініціатори виходили з традицій Співки української молоді в Україні. У статуті і програмових документах СУМ визначено як загально-національну патріотичну організацію, виховна програма якої є «Бог і Україна».

Спершу членами СУМ була молодь чоловічої і жіночої статі від 18 до 30 рр., з 1948 – утворено юнацькі відділи (від 12, пізніше— 6 рр.), а у 1950-их рр. сумівці понад 30 рр. не залишали організацію, а творили старше членство. Таким чином, СУМ складається тепер з 5 вікових груп: «суменята» (4-6 рр.), юний СУМ— молодше юнацтво (6-12 рр.), старше юнацтво (13-18 рр.), «дружинники» (19-50 рр.) і старше членство— «сенйори» (понад 50 рр.).

СУМ незабаром став триступневою організацією щодо територіальної структури: по містах існують осередки, які мають свої крайові організації, а центр. керівні й виховні органи пов'язують країни у міжкрайову (світову) структуру. Найвищим органом є конгрес СУМ, що обирає Центр. Управу (до 1958 р. – Центр. Комітет); конгреси СУМ спершу збиралися щороку, а з 1949 р. кожні три роки. До жовтня 1973 р. відбулося 10 конгресів. Головою ЦК у 1946-49 рр. був М. Сердюк, далі С. Вожаківський, О. Калиник і М. Філь. З 1958 р.

Центральну Управу очолює О. Коваль. Осідками керівних органів були за чергою: Мюнхен, Лондон і Брюссель (з 1958).

При ЦК створено 1949 року Виховну Раду, сформовану з старших виховників і педагогів як дорадчий орган. Головами Виховної Ради були: П. Чуйко, М. Кушнір, Д. Чайковський, З. Саган, Б. Стебельський. Довголітніми діячами СУМ, що працювали на різних постах у центр. і крайових органах були: Є. Гановський (США), Т. Буйняк (Канада), Я. Деремєнда (Велика Британія), Г. Ощипко (Бельгія), В. Косик (Франція), В. Леник (Німеччина), О. Чубатий (Австралія) й ін. З молодшої генерації, вихованої вже в СУМ, увійшли на 10 конгресі до керівних органів: А. Гайдамаха, Й. Рожка, Р. Мірчук, М. Підгірна, Р. Шупер, А. Бандера, М. Юрків-Яроцька, Б. Юрків, М. Франкевич та ін. Багато педагогів, культ. і політичних діячів співпрацювало з СУМ гол. як виховники ред. журн., доповідачі і викладачі на різних курсах, вишколах, таборах: П. Башук, Г. Васькович, Г. Ващенко, І. Вовчук, П. Кізко, В. Коваль, І. Крушельницький, Р. Малащук, В. Микула, П. Мірчук, Л. Полтава, С. Стецько, М. Фостун, Д. Штогрин та ін. СУМ співпрацює тісно з укр. церквами і має в окремих країнах, а подекуди в осередках, капеланів. Від Укр. Кат. Церкви ген. капеланом є о. М. Левенець.

Організаційна мережа СУМ швидко розрослася: у 1946-47 рр. у Німеччині й Австрії, а згодом у Бельгії (з 1947), Великій Британії та Канаді (з 1948), у США (з 1949), Франції, Австралії, Аргентині, Бразилії, Парагваї та ін. країнах. 1952 СУМ існував у 14 країнах і нараховував понад 8 000 членства. Завдяки посиленій організаційній і виховній праці керівництва СУМ та стабілізації життєвих умов новоприбулих емігрантів у Великій Британії і заокеанських країнах СУМ зріс кількісно і став найчисленнішою організацією молоді. У 1962 СУМ мав 10 500 членів (у тому ч. 3 200 старших членів і 7 300 членів юнацтва СУМ), 1969.– 13 700 (у тому числі 4 500 старших членів і 9 200 юнацтва), що так поділялися по країнах: США – 1800 старших членів і 3100 юнацтва, Велика Британія – 1000 і 2400, Канада – 750 і 2500, Австралія 430 і 570, ін. країни – 520 і 630; 1973 загальна кількість членів 12350 у 10 країнах.

На I Конгресі СУМ, який відбувся 20-24 березня 1947 р. в Авсбургзі була прийнята та затверджена Програма Спілки Української Молоді.

ПРОГРАМА СУМ-у.

1. Спілка Української Молоді (скорочено СУМ) є непартійною, але глибоко ідейною національно-соборницькою організацією Української Молоді, що, ставлячи перед собою завдання відновити славні традиції однойменної спілки, ліквідованої антинародним окупаційним режимом в Україні, об'єднує і виховує в своїх рядах молодь, яка, згідно з правилами, може вступати в СУМ.
2. Стоячи на ґрунті християнської моралі і глибокого українського традиціоналізму, СУМ є середовищем, в якому куються сталеві характери, що змогли б стати на зміну своїм батькам, і були б безмежно відданими українській самостійницькій ідеї, дотримуючись гасла: «Бог і Батьківщина».
3. Оскільки всі люди рівні перед Богом, а значить, не може бути обранців, яким призначено панувати над народами, СУМ виховує своїх членів у душі вселюдської правди, в душі непокори перед імперіалістичними загарбниками, готуючи молодь до безкомпромісної боротьби за власну державу, як підставу існування українського народу.
4. В лавах молоді мусять високо стояти моральні чесноти, братерська дружба і організованість, а тому СУМ, ведучи безпощадну боротьбу з аморальністю, нездоровими симптомами в середовищі молоді, бореться за високі якості і чистоту душі своїх членів з тим, щоб слово «сумівець» стало гордістю не тільки Спілки Української Молоді, а й усього українського громадянства.
5. Стверджуючи, що глибока усвідомленість правоти поставленої перед собою мети, в аспекті загальнолюдського буття, була запорукою перемоги й безсмертності членів. Спілка Української Молоді виховує такий тип молодої людини, яка б була завжди переконана в перемозі своєї правди, дуже дорого цінила своє національне ім'я, належно шанувала борців за волю свого народу, і для якої відступство чи зрада нації були б рівнозначні з смертю.
6. Член СУМ-у мусить бути високорозвиненим, постійно прагнути до поглиблення своїх знань і цікавитися навколишнім життям, а тому Спілка Української Молоді за одно із основних своїх завдань уважає допомагати й всіляко підтримувати молодечий гін до опанування культурної скарбниці як свого народу, так і передових народів цілого світу.

7. СУМ бореться за поширення серед молоді своєї ідеї та створення нових Сумівських осередків, вимагаючи від свого членства активної діяльності в цьому напрямку, пам'ятаючи, що СУМ – це бойова національно-сборницька організація.
8. Важлива ознака всякої здорової молоді, а тим більше молоді поневоленої нації, полягає в тому, що ця молодь стоїть не тільки на високому моральному та ідейно-політичному рівні, а й відрізняється своїми фізичними прикметами, знаючи, що в здоровому тілі – здоровий дух. Тому СУМ велику вагу приділяє фізичному розвитку молоді в найрізноманітніших формах, вважаючи ці чинники за основні у формуванні фізично й духовно здорового характеру.

На цьому ж Конгресі було прийнято статут СУМу, сумівський прапор та емблему, ухвалено напрямні для дальшої розбудови Спілки та обрано Центральний Комітет (ЦК) СУМ.

Ідейно-програмовий напрям і зміст виховної й суспільної діяльності СУМ сформульовані на базі ідеалістичного світогляду, християнської релігії та націоналістичної ідеології. Крім релігійного і національного виховання молоді, СУМ присвячує значну увагу політичній освіті та практично ангажує молодь до підтримки боротьби українського народу за визволення й утворення самостійної демократичної української держави. Багато уваги присвячується питанням українознавства і плеканню української культури. Методика виховної праці, програма вишколу, а також зміст культурно-освітньої праці охоплені у різних «правильниках», вишкільних матеріалах та періодичних видань. Праця СУМ ведеться в осередках діяльності (юнацькі частини поділені на рої для менших юнаків і курені – для старших), а крім того у менших гуртках і ланках, як також на вишкільних конференціях, літніх і зимових таборах, спорт. вправах тощо. СУМ звертає особливу увагу на мист. самодіяльність (хорові, інструментальні та танцювальні ансамблі, театральні гуртки, ланки прикладного мистецтва тощо) та спортова активність (різні спортові ланки, головно популярні футбольні). Деякі широко відомі сумівські ансамблі виступають на загально-українських імпрезах та гастролують у різних країнах: хори «Прометей» і «Діброва» та оркестр «Батурин» у Торонто (диригент В. Кардаш), капела бандуристів у Детройті (диригент Потапенко), танцювальний гурток «Крилаті» у Великій Британії (керівник О. Буряк), спортовий клуб «Крилаті» у Чикаго та ін. СУМ бере активну

участь у загально-національних святкуваннях, відзначенні національних річниць та різних політичних маніфестаціях, а також провадить масові акції на оборону українських політичних і релігійних в'язнів. З 1972 СУМ влаштовує світові олімпійські зleti (Мюнхен 1972 р., Монреаль 1976 р.).

Члени СУМ мають однострій, який носять під час офіційних виступів, з деякими модифікаціями для вікових груп. Досягнення відзначають різними відзнаками, а вся організація має емблему, яка являє собою стилізований тризуб, що творить літери «СУМ». Сумівці мають свій марш (слова Леоніда Полтави) та вітаються на заняттях привітом: «Честь України» – відповідь «Готов боронити» та привітом «Гартуйсь».

Оселя СУМ "Тарасівка" у Великій Британії

Для здійснення виховної мети і програми СУМ придбав у ряді країн і більших осередках будинки чи домівки, а зокрема літні оселі для вишколу, таборів і відпочинку молоді і своїх прихильників, подекуди з модерним устаткуванням. Найвідоміші оселі: у Елленвілі біля Нью-Йорку, в Барабу (Вісконсин), «Веселка» біля Торонто, «Верховина» біля Монреалу, «Тарасівка» у Великій Британії, «Франкополе» у Бельгії, оселі в Австралії: «Тарасівка» біля Мельборну і «Лемківщина» біля Коаля Рівер (Сідней) та ін. У деяких осередках СУМ ініціював і став опікуном суботніх шкіл українознавства; в 1970-их рр. у США таких шкіл було дев'ять.

Систематичне виховання відбувають члени юнацтва СУМ за програмами та схемами навчального матеріалу з українознавства, після чого складають іспити і здобувають відповідний ступінь. Дружинники працюють більше самостійно по лінії особистих зацікавлень і беруть участь також у суспільно-політичній діяльності. Для їхньої політичної освіти Центральна Управа СУМ створила 1975 р. Інститут суспільно-політичної освіти (ІСПО), керований Григорієм Васковичем.

По осередках існують бібліотеки. Виховній праці допомагають видавані СУМ періодичні видання: журнал «Авангард» – орган

Центральної Управи (з 1947 р.), для юнацтва – «Крилаті» (з 1963р.). Крім того, виходять окремі «Сторінки СУМ» у різних газетах: «Шлях Перемоги», «Гомін України», «Українська Думка», «Свобода», «Америка», «Вільна Думка», «Українське Слово» (Аргентина) та ін.

Інструктаж та вишкільні матеріали видають Центр. Управа (серед ін. «Бюлетень Центральної Управи СУМ», «Записки виховника», неперіодично), крайові управи, а подекуди й осередки. Центр. видавництво СУМ видало кілька педагогічних праць Г. Ващенка, літературні твори, а також низку книг у серіях юнацької, дитячої і родинної бібліотеки; з 1975 р. видає друком студійні матеріали ІСПО. У 50-х та 70-х роках в Україні виникали підпільні групи молоді, які брали собі назву СУМ та ставили за завдання боротися за свободу України. Таким чином ідеї боротьби за незалежність батьківщини, жертвовної служби Богові і Україні ніколи не завмирили в середовищі української молоді, де б вона не знаходилася.

Відродження СУМ в Україні розпочалося в кінці 80-х років, коли піднялася нова хвиля боротьби за незалежність.

В кінці 1980-х років в Україні стихійно виникають структури, що називають себе СУМом. Проте головну роль в цих процесах відіграла Спілка Незалежної Української Молоді (СНУМ), яку було створено в колах Української Гельсінської Спілки і за порадою В'ячеслава Чорновола, свідомо названо відмінно від діаспорного СУМу.

19 серпня 1989 року, в підніжжі гори Маківка, що відома стрілецькою звитягою, молодь Львівщини проголосила створення СНУМ.

Влітку 1989 року організаційно оформилися перші осередки, які пізніше поширилися в усій Україні. В травні 1990 року в Івано-Франківську відбувся Всеукраїнський з'їзд, який проголосив утворення Спілки Незалежної Української Молоді. Головою СНУМ було обрано Ігоря Деркача, народного депутата України. По всій країні прокотилася хвиля голосних акцій, направлених проти існуючого комуністичного режиму. Це був період гострого

протистояння з владою, коли утверджувалася національна символіка, національна самосвідомість. Часто активістів організації арештовували, судили, міліція розганяла масові акції національно-демократичного спрямування. Відомий студентський страйк в жовтні 1990 року, який закінчився падінням уряду Масола, відбувся при активній участі снумівців-студентів. Відновлення історичної справедливості, реабілітація в свідомості народу січового стрілецтва, імен Мазепи і Петлюри, Бандери і Шухевича, боротьби ОУН і УПА відбулися у великій мірі завдяки пропагандистським заходам СНУМ.

Після здобуття незалежності у 1991 році українська молодь отримала можливість відкрито організовуватися на засадах демократичних принципів. Відродження традицій об'єднання молоді сприяло створенню різних організацій, які:

- організовували культурні заходи,
- проводили освітні та волонтерські проекти,
- сприяли розвитку лідерських якостей,
- стали майданчиком для обговорення суспільно важливих питань.

З проголошенням незалежності України 24 серпня 1991 року головне завдання СНУМ виявилось виконаним. Виникла потреба боротися не «проти» чогось (в даному випадку – проти російської імперії), а «за» щось – за розбудову Української Держави. На Другому Великому Зборі Спілка приймає ряд важливих змін в статуті, визначивши виховний зміст своєї діяльності головним напрямком роботи. Одночасно змінено назву на СУМ – Спілка Української Молоді. Цим підкреслювалося перехід до нового етапу існування організації – будуючого.

СУМ розбудувала свої осередки в більшості областей України, а також веде роботу для поширення СУМ в Російській Федерації. Підсумком постійної виховної роботи, яка ведеться в осередках протягом року, є літні табори, які проводять окремі осередки та Крайова Управа. Дружинники (повнолітні члени СУМ), крім

виховної діяльності, є активними в суспільному, культурному, спортивному, міжнародному напрямках. Щороку відбуваються літні і зимові вишкільні табори для дружинників СУМ.

Від 1996 р. Світовим Конгресом Співки Української Молоді СУМ України прийнято до світової структури СУМ як повноправного члена. Поряд з цим, в Україні Співка виступає активним учасником молодіжного руху в рамках Українського Національного Комітету Молодіжних Організацій. У 1996 році, СУМ з України та діаспори об'єднається в одну структуру, що з однієї сторони юридично оформить «Центральну Управу» СУМ в «Світову», а вітчизняний СУМ у «Співку Української Молоді в Україні».

Впродовж своєї 90-літньої історії СУМ декілька разів проходив шлях від політичної структури до виховної, від функції представлення поневоленої нації, до боротьби за душу конкретної української молодої людини. За цей час добрий десяток вихованців СУМу стали єпископами та священниками, кілька стали народними депутатами в Україні й працювали в Уряді та Верховній Раді, очолювали громадські структури в Україні та діаспорі.

Помітною була роль СУМ під час Світового Конгресу Українських Молодіжних Організацій (Київ, 1998 р. та З'їзду Християнської Молоді України (Київ, 1999 р.). У 1999 році представник СУМ в Україні Указом Президента був призначений членом Національної Ради з Питань Молодіжної Політики.

Крайова Управа СУМ в Україні провела спільно з Крайовими Управами СУМ діаспори кілька мандрівних таборів в Карпатах (1992), Холодному Ярі на Черкащині (1997) та інших історичних місцевостях України. Сумівці з України брали участь у ряді таборів за кордоном: в Канаді (1994), Німеччині (1996), Великій Британії (1997 і 1999), а також Європейських Зимових Таборах СУМ на оселі «Франкополе» в Бельгії (1996 і 1998) і Європейських Спортивних таборах СУМ (1997 – у Франції, 1998 – у Німеччині). Світові Злети СУМ також приймали учасників з України (1992 – в Мельбурні, Австралія, 1996 – в Атланті, США).

Організація працює для того, щоб молоді українці з різних країн могли спілкуватися між собою, допомагати одне одному в духовній, розумовій, соціальній, культурній, освітній і фізичній сферах, зростати в дусі патріотизму і любові до України.

Історія об'єднань української молоді, зокрема тих, що діяли під назвою «Спілка української молоді», демонструє постійне прагнення молодих людей до самовираження, національного відродження та активної участі у суспільному житті. Незважаючи на змінні політичні та соціальні умови, ідеали свободи, культури та освіти залишаються спільним знаменником. Сучасні ініціативи спрямовані на інтеграцію традиційних цінностей з новітніми технологіями та управлінськими підходами, що дозволяє українській молоді бути активним суб'єктом у формуванні майбутнього країни.

Використані джерела:

1. **Андрощук, О.В. СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (СУМ)** [Електронний ресурс] / О.В. Андрощук // Інститут історії України НАН України.. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Spilka_ukr_m, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.
2. **Історія СУМ в Україні. Коротка історія СУМ в Україні** [Електронний ресурс] // Спілка української молоді. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2012-2025. – Режим доступу: <https://cym.org.ua/pro-sum-v-ukraini/istoriia/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 11.02.2025.
3. **Липовецький, С. СУМ: три історії однієї організації** [Електронний ресурс] / С. Липовецький // Націоналістичний портал. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <https://ukrnationalism.com/publications/1694-sum-try-istorii-odniiei-orhanizatsii.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.
4. **Львівська обласна організація Спілки Української Молоді в Україні** [Електронний ресурс] // Львівська міська рада. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2025. – Режим доступу: https://city-adm.lviv.ua/portal/images/ngo/ngo1/111_SUM.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 11.02.2025.
5. **Правильник Спілки Української Молоді** [Електронний ресурс] // Diasporiana.org.ua. Електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/20873/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.
6. **Програма і статут Спілки Української Молоді Америки** [Електронний ресурс] // Diasporiana.org.ua. Електронна бібліотека. – Електрон. текстові дані. – [Україна], [1958], 2025. – Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/21470/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 11.02.2025.
7. **Програма Спілки Української Молоді** [Електронний ресурс] // Вікі-джерела. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2024. – Режим доступу: https://uk.wikisource.org/wiki/Програма_Спілки_Української_Молоді, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.

8. **Спілка Української Молоді в Україні** [Електронний ресурс] // Громадський простір. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?organization=spilka-ukrajinskoji-molodi-v-ukrajini>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.
9. **Спілка Української Молоді в Україні** [Електронний ресурс] // Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: <https://www.kgpa.km.ua/node/2641>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: англ., укр. – Опис зроблено: 11.02.2025.
10. **Спілка української молоді запустила сторінки в соцмережах до 75-річчя СУМ в діаспорі** [Електронний ресурс] // УКРІНФОРМ. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2025. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3180697-spilka-ukrainskoi-molodi-zapustila-storinki-v-socmerezah-do-75ricca-sum-v-diaspori.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.
11. **Спілка Української Молоді на чужині** [Електронний ресурс] // Архів ОУН. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2025. – Режим доступу: <https://ounuis.info/library/books/1174/spilka-ukrainskoi-molodi-na-chuzhyni-fotoalbum.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 12.02.2025.